

מה נעשה לאחותנו?

ב

נאומו לקבלת פני שלום אש ופרץ הירשביין בת"א — ב־1926 אמר ביאליק: — "מנדלי בגאונותו המיוחדת כילון את הרגע, בשעה שהשמיים נפתחים וזיווג את שתי הלשונות. הוא שנתן מן הפלסטיות העברית לספרות האידית והוא שנתן גם מחיוניותה של הלשון האידית לעברית — יש בשתי הלשונות איזה זיווג מן השמיים שלא ניתנו ליפרד. שתיהן היו נושאות יחד, היו חיות יחד זו בצד זו, שתיהן היו יונקות מציגור אחד. במקום אחד דימיתי את העברית והיהודית לנעמי ורות. בה בשעה שנעמי ירבה בבית וחכתה למלכות, היתה רות יוצאת ללקט לה שיבלים. אבל באותה שעה שהאידית עמדה לחתוך את עצמה מן העברית חדלה להיות שלנו" — סופרי יידיש באשר הם אשר לא תתכו את עצמם מן העברית — על סמליה הגדולים — הם מחותנים גדולים לרציפות היהודית ההסטורית. על כן מחפשים אנחנו את הקירבה הפיזית והרוחנית לאחותנו הבכירה. המיפגש הצנוע עם הספרות העברית ולו בשני דפים שלפנינו, ביזמתה ועזרתה של "קרן אליעזר פינס", מבשר על שדה שנעמי ורות מלקטים בו יחד שיבלים. קרן אליעזר פינס תעשה מצידה הכל, כדי לחרוש את השדה חריש עמוק, ואם גרעין זרעת — בטח!

יודעים אנחנו גם יודעים: לא די לנו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת. "קרן אליעזר פינס" תיטול יזמה כדי לרכז כוחות ציבוריים בריימשקל ולהקים במה, דרכה תובא ספרות יידיש בתרגום עברי מעולה לשכבות רחבות של קוראים עבריים, שנבצר מהן להגיע למקור בגלל אי ידיעת השפה. הבמה אשר תקום, והיא מחוייבת המציאות, תמשיך את המורשת הגדולה של מנדלי, כדברי ביאליק: הוא שנתן מן הפלסטיות העברית לספרות האידית והוא שנתן גם מחיוניותה של הלשון האידית לעברית. שני הדפים שלפנינו מעידים כאלף עדים, מה גדולה חיוניותה של ספרות יידיש כפי שהיא באה לידי ביטוי בפרק מרומן של גדול הפרוזאיקאים בדורנו עלי שכטמן ומעט השירה — שנעשה להרחבתה בגליונות הבאים.

שני הכרכים הראשונים של עלי שכטמן "ערב", שהופיעו בספרית י.ל. פרץ, סופר עולה מברית המועצות (חתן ראשון לפרס "קרן אליעזר פינס"), מוכיחים, כי לא רושם רשומות לפנינו, אלא פרוזאיקן יהודי שחווה האמנותי חודר ונוקב ושפתו רווייה, שרשית היא כל-כולה עושר של גוונים. אם אין בכוחה של יצירה גדולה זו להגיע לקורא העברי במקורה, היא תגיע בתרגומה העברי והיא תהיה תוספת כוח חיונית במערכותיה של הספרות העברית.

אם הדברים על ברית גומלין בין השפות אינם מן השפה ולחוץ; אם מכירים אנחנו, כי יידיש וספרותה הם רקמה נכבדת של ערכי תרבות, על הגורמים הממשלתיים המופקדים על הקניית ערכים, לעשות הכל, כי תוקם במה עברית לספרות יידיש.

באחד הסימפוזיונים שהיו מוקדשים ליחס בין ספרות יידיש וספרות עברית, על האנטגוניזם ועל היחס של הפרייה הדדית אמר פרופ' ד. סדן:

— "שום לשון יהודים לא הגיעה כדרך שהגיעה לשון יידיש, לעצמות ולייחוד ולעושר, ונמצאת הזנחתה, שיכחתה, לא כל שכן כלייתה אבידה, שאין אומה המוקירה את ערכי עצמה וחסה על יצירת עצמה, יכולה ורשאית להשלים לה — עם תחייתה המופלאה של לשון האם, הלשון העברית, נשאלת וחוזרת ונשאלת האומה כולה: מה נעשה לאחותנו?"

האם יהיה גננו היהודי כבשירו של משה לייב הלפרין: "רק משקפת בו תגל/ חתימה על דשא קל/ כלום גננו הוא גן זה/ בזיו של בוקר — שכזה? האם לא נשאל יחד עם המשורר: "איזו שם צפור, שוכחה/בקן את אפרוחה. /למזונו לא תשחר, /שיר שחרית לא תזמר, /איזו, איזו שם צפור/ לא תחצה את החלל, /לא תנס המרא אל על — כלום שלנו הצפור, /שכזו בבוקר אור" — (חר. מ. בסוק).

● בידינו התשובה

יח"ב